

בסייעתא דשמיא

קובץ אמרי קודש מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש
פרשת שופטים
דהאי שתא תשס"ה לפ"ק

* * *

יו"ל פה הצרות באבוב
שנת זכ"ו תנש"א מלכותך לפ"ק

ע"י חברה קנין ספרים
דבית המדרש הגדול דקהל שערי ציון ד'כאבוב
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ברוקלין, ניו יארק

לזכר עולם יהי' צדיק

נשמת כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו
מרן נפתלי צבי זצוקללה"ה זי"ע הכ"מ

בן כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו
מרן שלמה זצוקללה"ה זי"ע

נסתלק לגנוי מדומים

ביום י"ב אדר ב' שנת תשס"ה לפ"ק

דברי תורה שזכינו לשמוע מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א בסעודת ליל שב"ק פרשת שופטים שנת תשס"ה לפ"ק

זי"ע פ' עקב) לפרש הפסוק (דברים י, יג). הנה פשטות הכוונה הוא, דקאי על מה שהזכיר הכתוב קודם לכן, שלא יימצא צבני ישראל קוסם ומעונן ומנחש ומכשף וכו', רק ילכו צחמימות עמו ית"ש, וכן פירש"י, תמים תהי', התהלך עמו בתמימות, ותנפה לו, ולא תחקור אחר העמידות, אלא כל מה שיצא עליך קבל צחמימות, ואז תהי' עמו ולחלקו.

אמנם צהרגוס יונתן מפרש כוונת הפסוק, וז"ל, שלמין תהוון ברחלתא דהוי"ה אלקבון. ולכאורה ז"ב, מה הכוונה להיות שלם ציראת ד', וגם היכן מרומז בקרא ענין היראה. ויותר יפלא על התרגום אונקלס, אשר צדריך כלל מפרש הכתובים צדריך הפשוט, וכאן מפרש ג"כ כפי' תרגום יונתן בן עוזיאל, שכתב צזה"ל, שלים תהי ברחלתא דהוי"ה אלקך.

וי"ל הכוונה צזה, צהקדם דברי הבעל שם טוב זי"ע (מוצא צספה"ק תפארת עוזיאל צמאמרים על שיר השירים, ועי' ציתר ציאור צספה"ק אור תורה להרה"ק הרבי ר' בער צמעזרימש

זי"ע פ' עקב) לפרש הפסוק (דברים י, יג). ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך בי אם ליראה את ד' אלקיך. וציאר הכוונה על פי משל, לאצ שהזכיר את צנו התינוק שלא יצא לחצר הצית יתף צלי מנעלים, כי היתה מלאה קוצים וצרקנים, וחתיכות של צרזל ומסמרים שהעלו חלודה, ואם יתחבז צרגלו קוץ או מסמר חלודה, יצוא לידי סכנה ח"ו. צנו הקטן שעדיין לא הצין חומר הדבר, לא השגיח על אזהרת אציו ויצא החוזה יתף, ונתחבז צרגלו מסמר חלודה, ואף שלא גרס להתינוק צער וכאצ גדול, אמנס אציו שהי' צר דעת, התיירא שלא ינפח רגל הצן ויזדהס המכה, ועי"ז יצוא לידי סכנת נפש ח"ו, מה עשה האצ, לקח סכין חד וחתך הצצר סצציות המסמר שנתקע צרגלו, והוציא משס את המסמר, וגם נתן סמים חריפים לרפאות את הרגל שישיצ לאיתנו. כמוצן שגרס להתינוק יסורים גדולים ונוראים, וצווח צקול מר צצכיות ויללות מחמת צערו, אמנס האצ אשר אהצ את צנו צאהצה עזה,

תמים תהי' עם ד' אלקיך (דברים י, יג). הנה פשטות הכוונה הוא, דקאי על מה שהזכיר הכתוב קודם לכן, שלא יימצא צבני ישראל קוסם ומעונן ומנחש ומכשף וכו', רק ילכו צחמימות עמו ית"ש, וכן פירש"י, תמים תהי', התהלך עמו בתמימות, ותנפה לו, ולא תחקור אחר העמידות, אלא כל מה שיצא עליך קבל צחמימות, ואז תהי' עמו ולחלקו.

אמנם צהרגוס יונתן מפרש כוונת הפסוק, וז"ל, שלמין תהוון ברחלתא דהוי"ה אלקבון. ולכאורה ז"ב, מה הכוונה להיות שלם ציראת ד', וגם היכן מרומז בקרא ענין היראה. ויותר יפלא על התרגום אונקלס, אשר צדריך כלל מפרש הכתובים צדריך הפשוט, וכאן מפרש ג"כ כפי' תרגום יונתן בן עוזיאל, שכתב צזה"ל, שלים תהי ברחלתא דהוי"ה אלקך.

וי"ל הכוונה צזה, צהקדם דברי הבעל שם טוב זי"ע (מוצא צספה"ק תפארת עוזיאל צמאמרים על שיר השירים, ועי' ציתר ציאור צספה"ק אור תורה להרה"ק הרבי ר' בער צמעזרימש

וכרחם אב על בנים, ידע שהיסורים הללו הם לטובתו להציל ממות נפשו ולהנכותו לתחי', לא השגיח על זעקת התינוק ועשה כל מה שעשה להוציא את המסמר בכח.

בפעם אחרת כשרצה התינוק לנצח את החצר, לא הזהיר אותו אביו שלא יצא בלי מנעלים שמא יתחוב לו קוץ ברגלו, שהרי אין התינוק משיג חומרת הדבר כלל, מאחר שלא הי' לו כל כך זעזע ומכאוב מתחיצת המסמר, אלא אביו הזהירו ואמר לו, הלא אתה זוכר היטב הכאבים והיסורים שהיו לך בעת הסרת המסמר, על כן השמר והזהר מאוד, פן אלטרך שוב שנית לחתוך בשר רגלך וליתן עליו סמים חריפים שזה יגרום לך כאבים חזקים עד מאוד.

נמצא שיראתו של הבן ויראתו של האב אינם דומים זה לזה, שעיקר יראת הבן הוא מיסורי הוצאת הקוץ, משא"כ האב שהוא צר דעת, עיקר יראתו שהבן לא יתחוב לו קוץ ברגלו, כי זה יכול לגרום לו סכנה ח"ו. אמנם אם חכם בנו, ומשכיל לדעת שע"י שהולך לחצר יתן יכול לגרום החלדה ברגלו, והשחתה בכל גופו, אז יראתו שזה עם יראת האב.

וכדמיון הזה הוא אלל הקב"ה ובני ישראל, דהנה הקב"ה ירא תמיד כביכול פן ייכשל האדם בחטאים, ויראתו ית"ש הוא על ענש החטא, כי מחמת החטא נעשה האדם מגושם ומרוחק מהקדושה, ונשמתו הטהורה נפגמת, וממילא אי אפשר לו להתקרב אל השי"ת, וזהו עיקר יראתו וזערו של הקב"ה כביכול, אצל אינו מתיירא מפאת העונש, כי אדרבה, העונש הוא לטובת האדם, לטהרו ולנקותו מעון וחלודה, ומוטב שיסבול יסורים ועונשים, מלהיות מרוחק מקדושת הצורא ית"ש ע"י חטאותיו ופגמי נשמתו, וזהו רחמנותו ית"ש, כרחם אב על בניו, שמרחם על בנו מרוב אהבתו אליו כנ"ל.

אצל האדם אשר הוא קרוץ מחומר, לא ישכיל לדעת זאת, על כן יחדל מלעשות עצירה רק מחמת יראת העונש, שמפחד מיסורי הגוף שיגיעו אליו מן השמים ח"ו, או מן הגיהנם, אצל אינו מתיירא מן פגם העצירה עצמה. וזאת עיקר היראה נריך להיות מענש החטא, דוגמת יראת הקב"ה כביכול, ואשרי אדם מפחד תמיד מלעבור את פי ד', כמו שמפחד הקב"ה כביכול שלא יחטא האדם.

וכידוע מספרים הקדושים כי השבת קודש הוא יום תשובה ותיקון הנפש, וכמרומו בתיבת שב"ת, אותיות תש"ב, וגם נוטריקון ש"בת ב"ו תשוב. השי"ת יהי בעזרתנו שנוכל לעשות תשובה כראוי, להתקרב

ולהתדבק אל הקדושה בדביקות גמור, ובזכות התשובה יקויים בנו מה שאמר במדרש הנ"ל, ורוח אלקים מרחפת על פני המים, זה רוחו של מלך המשיח הממשמת ובאה בזכות התשובה שנמשלה למים, ונאמר אמן.

* * *

וזוה אמר הבעש"ט זי"ע לפרש כוונת הפסוק, מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ד' אלקיך, "את" הוא מלשון "עם" [וכמו שפירש רש"י עה"פ (צראשית ו, יג) והנני משחיתם את הארץ, עם הארץ, שאף שלשה טפחים של עומק המחרישה נמוחו ונטשטשו], ור"ל שזהו מה שהקצ"ה שואל מעמך, שתי"י יראתך שזה עם יראת הצורה ית"ש כזיכול, שעיקר יראתו ית' הוא שלא יחטא האדם, ולא צעזעור העונש, עכדה"ק.

וצספה"ק אורח לחיים (פ' צראשית) מציא צסס הרה"ק מוח"ר דוב בער המגיד ממעזריטש זי"ע שפירש צענין זה דברי המשנה (אבות פ"א, מ"ג) ויהי מורא שמים עליכם, כי זהו עיקר הפחד והמורא שיש להקצ"ה כזיכול, שלא יעבור שום אדם מישראל עבירה ח"ו, כי עי"ז ידבק בו הרע, והעונות יהיו מצדילים צינו וצין הקצ"ה, וממילא לא יוכל האדם לקבל השפעתו ית"ש הרוצה להטיב לעמו ישראל ולהשפיע עליהם כל טוב. וכן צריך האדם לפחד ולהתיירא מלעבור על רצונו ית"ש ח"ו, שזה יגרום פגם צנשמחו הטורה שהיא חלק אלקי ממעל, ולהתרחק מהקדושה ח"ו. וזה

שאמרו, ויהי מורא שמים עליכם, שלא תהי' להאדם יראת העונש, רק יראת החטא, דוגמת יראת אצינו שצנשמים כזיכול, עכדה"ק.

וצענין זה כתב צספר פנים יפות (פ' יתרו) לפרש הפסוק (שמות כ, יז) ובעבור תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. ויל"ד צאומרו לצלתי תחטאו, דהו"ל למימר ולא תחטאו. וכתב לצאר צהקדם לפרש הפסוק צנצואת הושע (ו, א) לבו ונשובה אל ד' כי הוא מרף וירפאנו יך ויהבשנו, דהכוונה, שהוכיח את ישראל שיעשו תשובה שלימה, שירגישו צמרירת העון צענש, וזאת תהי' עיקר היראה, כמו יראת הקצ"ה, שעיקר דאגתו ויראתו כזיכול הוא על עצם החטא שהוא מר ממנו. ולא תהי' התשובה מחמת יראת העונש, כי אדרבה, כשמתצוננים היטב, רואים שהעונשים והיסורים הצאים על האדם צצזיל חטאו, הם הרפואה לרפאותו מתחלואי ופגם הנפש שנגרמו ע"י החטאים, וא"כ איך שייך לירא ולפחד מהיסורים של הרפואה, ולא מעצם החטא.

וזה שהזהיר הכתוב, לבו ונשובה אל ד', שיעשו תשובה שלימה מחמת רוממות הצורה ית"ש, דהיינו להרגיש

בחומר העון והחטא, שנעשה מסך המנדיל צינו לציץ יוצרו, ולא ליפחד מהיסורים והעונשים שצאים מחמת החטא, כי הוא טרף וירפאנו, ר"ל אף שמציא על האדם יסורים ח"ו, הלא עגס הטירוף היא הרפואה לחולי הנפש, נמצא שהעצירה עגמה חמורה הרבה יותר מהעונש, ועל ידי העונשים יתרפא תחלואי הנפש ויוכל להתקרב אל השי"ת, יך ויחבשנו, כלו' אף שמכה אותו צעינייים קשים עבור החטאים, מ"מ הלא היא היא התחבשות והרפואה על מכתו הקשה ביותר, דהיינו עגס העונות כנ"ל.

ועפ"יז אחי שפיר כוונת הכתוב הנ"ל, ובעבור תהי' יראתו על פניבם, ר"ל שיהי' יראתם שזה עס יראתו ית"ש כזיכול, ומהו יראתו, לבלתי תחטאו, כלו' זהו עיקר היראה של הקצ"ה כזיכול, יראת החטא והעון, ולא יראת העונש, כי עגס החטא קשה ומרה הרבה יותר מהעונש, עכדה"ק.

ועל דרך זה כתב ב"ק מרן אא"ו מצאנו וצוק"ל זי"ע צספה"ק דברי חיים (פ' ראה) לפרש הכתובים (דברים יא, טו-כח) ראה אנבי נותן לפניבם היום ברבה וקללה, את הברכה

אשר תשמעו אל מצות ד' אלקיבם וגו', והקללה אם לא תשמעו אל מצות ד' אלקיבם וגו'. וכבר דקדקו המפרשים על כפל הלשון, שאמר ראה אנכי נותן וגו' ברכה וקללה, וחזר ואמר את הברכה וגו', והקללה וגו'.

וכתב לצאר, דעיקר כוונת האדם צעיית המצות, נריך להיות מחמת אהבתו אל השי"ת, ולא על מנת לקבל פרס, כמו שאמרו צמסנה (אבות פ"א, מ"ג) אל תהיו כעצדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס וכו', וזהו כי עגס עשיית המנוה היא היא הברכה, ותשובה הרבה יותר מהשכר שמקבלים עבור קיום המנוה. וכמו כן לא ימנע האדם עגמו מהעצירה מחמת יראת העונש, רק יהא קשה צעיני עגס עשיית העצירה הרבה יותר מהעונש, כי אדרכה, העונש היא לטובתו, שמסיר את הכתם ומתקן את הפגם שגרמה העצירה צנפשו.

ועל כוונה זו דרשו חכמו"ל צגמרא (גיטין לו: עה"פ) שופטים ה, לא) ואהציו כלאת השמש צצורתו וגו', עושים מאהבה ושמוחים ביסורים, כי אלו העוצדים אותו ית"ש מאהבה, יודעים ומצינים שהעונשים והיסורים הם לכפר עון, וממילא

ולענינו, הנה בימינו אלה, יש להרבה אנשים בימות החול כלים מכלים שונים המונחים בכיסם, אשר מצלצלים ומזדעזעים כדי לעורר את האדם. והנה מי שאין לו כלים אלו, אשרי לו ואשרי חלקו, אבל ישנם אנשים שמוכרחים בהם, כגון לצורך רבים או לצורך פרנסתם. ואפשר ליקח מזה רמיזא דחוכמתא ומוסר השכל, שכמו שהכלים ההם עושים תנועה וקול, ע"י כלי גדול הנמצא למעלה בחלל הרקיע, כן ראוי שיתעורר האדם, שבכל פעם ששומעים קול הצלצל, יתבוננו היטב ויקלטו את הרמז, שמעוררים אותם מן השמים לקום מתרדמתם שינת הזמן, וישמעו קול הכרוז קורא ואומר, מה לך נרדם, קום עשה בעד נשמתך.

[ז] שיעשה תשובה וימנה שופטים טובים לעגמו, על ידי התעוררות דלעילא שהס נותן לו.

וכאמור לעיל, הדברים נאמרים לכל אחד ואחד מישראל, באיזה מעמד ומצב שנמצא, וכלשון הזוהר, כל חד וחד לפי מה דמשער בלבו, ואע"פ שכבר חטא הרבה ח"ו, והוא בסתר המדריגה בעבודת השי"ת, עכ"ז הקב"ה חותר חתירה מתחת כסא הכבוד, ומגלה אליו מדותיו ית"ש כזיכול, ובפרט בימי חודש אלול, שאז יכולים להתקרב אל הקדושה בניקל כזכור.

ועל פי זה יש לפרש דברי חכמו"ל במדרש (בר"ר ב, ד) עה"פ (בראשית א, ב) ורוח אלקים מרחפת על פני המים, זו רוחו של מלך המשיח, המד"א (ישעי' יא, ב) ונחה עליו רוח ד', באיזה זכות ממשמשת ובאה, המרחפת על פני המים, בזכות התשובה שנמשלה למים, שנאמר (איכה ב, יט) שפכי במים לבך, ע"כ.

ויש לבאר למה נמשלה התשובה למים דוקא, עפ"י אמרם ז"ל (תענית ז.) למה נמשלה דברי תורה למים, לומר לך, מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. עכ"פ מבואר, כי "מים" מצד טבעם הם יורדים והולכים למקום נמוך. ולזה נמשלה התשובה למים, לרמז שאפילו מי שהוא במדריגה קטנה ונמוכה, ודעתו שפלה עליו, וגם בדור האחרון, בעקבתא דמשיחא, כשאנו נמצאים במצב קשה מאוד בדיוטא התחתונה רח"ל, עכ"ז אנו יכולים להתקרב לתשובה, שהקב"ה חותר חתירה מתחת כסא כבודו, ומעורר אותנו ע"י הבת קול שמכריז ואומר שובו בנים שובבים כנ"ל.

ובפרט בימי חודש אלול, ביותר קל להתקרב אל השי"ת, כמו שהבאנו לעיל מה שרמזו בפסוק אני לדודי ודודי לי, וביותר מסוגל יום השבת קודש לשוב אל ד' בתשובה שלימה,

בלבות בני אדם כדי לשוב בתשובה שלימה, והתמיה היא, למה אין קול הכרוז פועל שיעשה האדם תשובה שלימה ויתקן מעשיו לגמרי, דמאחר שקול הכרוז נכנס בלב האדם, ראוי שיפעיל בו לעשות תשובה. והתמיה השני גדולה היא מהראשונה, כי אם אינו פועל קול הכרוז לעוררו לתשובה, עכ"ז הלא כל משבריד וגליך עלי עברו, הם היסורים הבאים על האדם מלמעלה לעורר אותו לעשות תשובה, ותמיה גדולה היא, למה אין היסורים פועלים שישוב האדם בתשובה שלימה לתקן מעשיו.

ובאופן אחר קצת מפרש שם פסוק הנ"ל, תהום אל תהום, כלו' שהיא תמיה כנגד תמיה, שתמיה ראשונה סותר את השני, דתמיה הראשונה היא, קורא לקול צנוריד, שהרי הבת קול קורא ומכריז בכל יום ויום כדי להמשיך היראה דרך צינור בלב האדם שישוב אל ד', ודבר תימה היא, שהרי אינו שומע קול הכרוז של הבת קול, ועכ"ז נכנס בלבו הרהור תשובה. והוסיף ואמר, כל משבריד וגליך עלי עברו, הם היסורים השוברים כל גופו של אדם, והיא ג"כ דבר תימה, שבשר ודם אשר ימיו כצל עובר, יכול לקבל את היסורים, רק שהשי"ת נותן ליעף כח [עי' בספה"ק זרע קודש (ח"ב בליקוטים) מש"כ הרה"ק מראפשי"ן ז"ע לפרש הפסוק (ישעי' מ, כט) נותן ליעף כח, דלכאורה יש להבין, כיון

שנותן לו כח איך הוא עיף, והול"ל שנוטל העייפות. אמנם לפעמים העייפות הוא טובה וחסד גדול להאדם, וכגון חבלי לידה וכדו', רק שצריך לו לאדם כח לסבול העייפות וחבלי הלידה, וז"ש שהקב"ה נותן ליעף כח לסבול את העייפות אשר היא לטובתו, יעו"ש].

ועל זה אמר תהום אל תהום, שתמיה השני סותר את הראשונה, שהרי היסורים מבטלים את האדם מלעסוק בתורה ומצות כראוי, ואם אתה קורא ומכריז להאדם ע"י הבת קול לשוב בתשובה שלימה, א"כ הי' מהראוי שלא יבואו עליו יסורים, שהרי מתעורר לתשובה ע"י הכרוזים, ולמה יתבטל מלימוד התורה וקיום המצות בשביל היסורים, עכדה"ק.

והנה ידוע מש"כ ב"ק וקננו הרה"ק מראפשי"ן ז"ע בספה"ק זרע קודש (פרשת תרומה בדר"ה ויקחו) וזל"ק, הכלל שמכל דבר שבועולם יכולין ליקח רמיזא דחכמתא איך לעבוד אותו ית"ש כמ"ש בספרים, עכ"ל. וזהו דרך הצדיקים, ללמוד מוסר השכל ורמיזא דחוכמתא מכל דבר, ואפילו דברים גשמיים וענייני עולם הזה. ונודע מה שאמרו צדיקים, "א זייגער איז דער בעסטער מוסר ספר", שמראה להאדם תמיד שעבר עוד שעה מחייו, וצריך למהר את עצמו לעשות תשובה [נהרה"ק הרבי מלובלין ז"ע אמר כשצלצל המורה שעות, נאך א מינוט נענטער צו די גאולה"].

שמחים צהיסורים, שהרי צוה נפטרים מעצם העצירה שקשה יותר מהיסורים. והנה אותם האנשים הפשוטים, אשר עושים רצונו ית"ש רק מחמת השכר שמקבלים עבור קיום המצוה, ומונעים את עצמם מהעצירות מחמת שיראים מהעונש אשר יגיע להם ח"ו עבור החטא, הם אינם עושים רצונו בשביל חשיבות המצוה עצמה, או פגם העצירה עצמה, רק מחמת השכר והעונש הנמשך מהמצוה ומהעצירה. ואף גם זאת, שקבלת שכר ועונש אינה דבר צעמו צעמת עשיית המצוה, אלא לאחר זמן, וכמו שדרשו ז"ל (עירוזין כג.). עה"פ (דברים ז, יא) היום לעשותם, למחר לקבל שכרם. משא"כ עכ"ס הצרכה והקללה של המצוה והעצירה, הם צאים תיכף צעמת מעשה.

לזה אמר להם משה רבינו ע"ה, ראה, מלשון הצנה, כלו' שתראו ותצאו לידי הכרה והצנה אמיתית, כי אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, כלו' על ידי עכ"ס נתינת המורה, אני נותן לכם את הצרכה והקללה, ולא שמהי נמשכת מהמצוה והעצירה, גם דייק לומר "היום", כלו' שהצרכה והקללה צאים אליכם תיכף

ומיד, ולא לאחר זמן כנ"ל, ומפרש ואומר, מהו הצרכה והקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצות ד' אלקיכם וגו', ר"ל עכ"ס קיום המצוה היא הצרכה, שעל ידה יוכל האדם להתקרב אל השי"ת, להיות דבוק ומקושר בהקדושה ולקבל כל מיני השפעות טובות צרוחניות וצגשמיות, והקללה אם לא תשמעו אל מצות ד' אלקיכם וגו', כי עכ"ס העצירה והעון קללה היא, שגורם לאדם שיתרחק מהקב"ה לגמרי ח"ו, ופוגם צגשמיותו הקדושה והטהורה, עכדה"ק. וסיפר ב"ק אאמו"ר זצ"ל, כי צחודש אלול הי' ב"ק מרן אא"ו מצאנו וצללה"ה זי"ע רגיל לעורר את העם לתשובה ותיקון המעשים צדברי מוסר ותוכחה צעמת סעודת רעוא דרעיון, ופעם אחת אמר צחוך דצרו משל למה הדבר דומה, למלך אחד אשר הגיע אליו השמועה שאנשי הכפרים צצמדינתו נתרגלו לשחית יין ושאר משקאות המשכרים, והיא גרמא צניזקין, שהם מרפים ידיהם מכל עצודתם צצדה והמדינה נחרצת. ויפקד המלך פקידים וינתן דת, אשר כל מי שימצא שיכור, אחת דמו להכותו עד שחלא נפשו.

לימים נסע המלך על פני המדינה, לראות אם מקיימים מלות המלך, והנה ראה באיזה כפר שיכור אחד מונח כאבן דומם על אם הדרך, וישו המלך להקישו, ויקרבו אליו אנשי המלך, ואמרו לו שהמלך רוצה לדבר עמו, ומרוצ פחד הקיץ משכרותו תיכף ומיד, כי יין קשה ופחד מפיוגו, ועמד לפני המלך בפחד וצמורה. שאל אותו המלך, מדוע אתה עובר את מלות המלך, וכי מוכן אתה למסור את נפשך בשביל משקאות המשכרים הללו. נענה והשיב האיש בצב"י מאין הפוגה, כי באמת רוצה לקיים את מלות המלך, רק אינו יכול לפרוש עצמו מן היין ושאר משקאות המשכרים מרוצ אהבתו ותאוותו אליהם. כששמע המלך כך, נענה המלך ואמר, תן לי לטעום מן המשקה הלז, כי רצה לדעת ולראות אם אמת הדבר שהוא משקה טוב כל כך, עד שכדאי הוא לו לאבד חיותו בשביל זה. והנה כאשר אך טעם המלך מעט משקה, שהי' זול ומר מאוד, אמר לו המלך, הרי כבר נעשת צה יותר מדאי, שהגעת למדריגה שפלה ונצה כזאת, שאתה מתגלגל בשווקים וברחובות בתכלית השפלות והבזיון,

ולא עוד אלא שמוכן אתה לאבד כל מה שיש לך, בשביל משקה מר זה שנותן טעם לפגם, הרי אין לך עונש גדול מזה עצמו, ואיני נריך להעניש אותך כלל.

וסיים ב"ק רביה"ק מצאנו זי"ע, דכמו כן כשאלם עובר עבירה ח"ו, עלם העבירה קשה ומרה כלענה, שעיי"ז פוגם בנשמתו הקדושה, ועושה מסך המזדיל צינו וצין הצורה ית"ש, שזה קשה הרבה יותר מן העונש, עכדה"ק.

היואל לנו מכל זה, כי מה שהקצ"ה שואל מעמנו ליראה אותו ית"ש, אין הכוונה שיהי' לנו יראת העונש, כי זה יראה פחותה כנודע מזה"ק, שהרי עלם החטא קשה מן העונש טובא, ואדרבה, העונש הוא מזור ותרופה לרפאות את הפגם שגרם החטא בהנפש, אלא עיקר היראה אשר ד' אלקינו שואל מעמנו, היינו שיהי' לנו פחד תמיד לעבור על רצונו ית"ש, שיהי' יראתנו שיהי' עס יראת הקצ"ה כניכול, אשר מתיירא תמיד שמא ייכשל האדם ויעבור על רצונו, ועיי"ז ידבק בו הרע ויתרחק מן הקדושה, ולא יוכל לקבל השפעתו ית"ש הרואה להטיב עמו, כמו כן

באתגליא רק בהעלם גדול, כדי שיוכל האדם לתלות שהוא רק במקרה לא במתכוון, ורק אז נחשב כמו שהתעוררות בא מלמטה, ואזי אם נתעורר מזה לתורה ומצות, אז ממעשיו הטובים למטה איתער לעילא, ומשפיעים לו מלמעלה קדושה וטהרה לסייע לו בעבודתו ית"ש, עכדה"ק.

[ד] שזה עיקר התשובה להפוך חשוכא לנהורא ויעשה מיצר הרע יצר טוב.

וכמו שכתוב בהקדמה להזוהר (ד:), מאן מנכון די חשובא מהפכין לנהורא ומעמין מרירא למתקא, יעו"ש. וכבר דברנו בזה הרבה, ומובא בספה"ק דברי חיים פעמים אין מספר, כי זהו עיקר התשובה, להפוך את החושך לאור, לעשות מיצר הרע יצר טוב.

[ה] ויש מפכחין זה צמסקה או באיזה דבר, וצאמת זה הוא מהמעוררות של מעלה על ידי כרוז כלל יום שובו צנים שובים שיואל כלל יום (וה"ק נשא קנו).

ובספר רב ייבי (תדושי תהלים, מב) מביא דברי התו"י הנ"ל, כי שמיעת הכרוזים היא המחשבה, ולבך אין לך רשע שאין לו הרחורי תשובה בכל יום מצד אלו הכרוזים. וכתב דכן מבואר עוד בזוהר הקדוש (ויקרא יג), רבי יוסי פתח (שה"ש ב, יז) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו', כמה אית להו לבני נשא

להזדהרא מחובייהו דלא למחטי קמי מאריהון, דהא בכל יומא ויומא כרוזא נפיך וקרי, אתערו בני עלמא לבייכו לקמי מלכא קדישא, אתערו לאזדהרא מחובייכו, אתערו נשמתא קדישא, דיהב בגווייכו מאתר קדישא עילאה, ע"כ.

ובזה מפרש בס' רב ייבי דברי הכתוב בתהלים (מב, ח) תהום אל תהום קורא לקול צנוריד כל משבריד וגליך עלי עברו. דהנה מבואר מדברי הבעש"ט הנ"ל, שעיי שמכריזין למעלה נמשך הקול של הכרוז כמו צינור להביא יראה במחשבת הלב של אדם לעוררו לתשובה. וזהו מאמר החכם, רשעים מלאים חרטה, ר"ל מחמת קול הכרוז שנמשך כמו צינור ומביא יראה בלב האדם. והנה כשאין קול הכרוז מעורר את האדם לתשובה, אז מביא הקב"ה עליו יסורים ועונשים רח"ל, שמודיעים אותו צער השכינה, שידע מה שפגם למעלה עיי עונותיו, ועיי"ז יתעורר לתקן מעשיו ולשוב אל ד'.

וזה שאמר דהמע"ה, תהום אל תהום קורא לקול צנוריד, "תהום" הוא מלשון תמיה, כמו (רות א, יט) ותהום כל העיר עליהן, וז"ש תהום אל תהום, ר"ל שהתמיה כפולה, ותמיה השני' תמיה ביותר מן הראשונה, והיינו שתמיה ראשונה היא, קורא לקול צנוריד, שבכל יום ויום קורא בת קול למעלה, ונמשך הקול דרך צינור להביא יראה

שיכיר בו האדם, דאם כן הרי ניטל ממנו הבחירה, כי בודאי יתעורר האדם להתדבק אל הקדושה כשיקראו אותו ויעוררו מלמעלה ששיב אל ד', וא"כ אינו בבחינת אתערותא דלתתא כלל, לכן בא התעוררות זו בתכלית הנעלם וההסתר, ועל דרך שאנו רואים בירידת הגשמים, שיש התעוררות מלמטה תחלה, כמ"ש (בראשית ב, ו) ואד יעלה מן הארץ, אמנם מ"מ הוא בא ע"י חום השמש שזורחת מתחלה על הארץ, וע"י כך עולה האד למעלה, רק שהוא בנעלם שאינו ניכר לעין כל שהכח בא מהשמש תחלה.

כן הוא לענין התעוררות האדם, שמרמזים לו לאדם תחלה מלמעלה בדרך הסתר, כגון שעולה על לבו מפעם לפעם איזה התעוררות לעשות דבר טוב, ויכול האדם לתלות הרבר במקרה, ולא לשים על לבו כלל שהוא עת רצון, וקוראים אותו מלמעלה שיעשה תשובה, וכן לפעמים באים עליו מאורעות שונות, לרמז לו מן השמים שיתעורר מזה להשי"ת, ויכול לדמות בעיניו שהוא רק מקרה בעלמא ולא יתעורר מזה כלל. ולכן אם נתעורר האדם מזה הקריאה, ומשים אל לבו שכל הנעשה לו, הוא רמז מן השמים שישפר מעשיו, אזי נחשב לו כאילו ההתעוררות בא מעצמו בלי שום סיוע מלמעלה, כי בגלוי נראה ההתעוררות מלמטה תחלה.

וזהו הענין של הא' זעירא בתיבת ויקרא, לרמז דבר זה, שכל הפעולות והמעשים צריכים לבא ע"י התעוררות האדם מלמטה, כדי שיוכל לזכות לאתערותא דלעילא, אמנם מ"מ גם התעוררות הלז בא מכח הקריאה מלמעלה, אלא שהאל"ף הוא זעירא, שאינו נראה ברור לעינים, וגם יכולים לקרותה "ויקר", מלשון מקרה, ולומר שאינו קריאה מן השמים רק מקרה בעלמא. אך כאשר האדם מבין שקוראים אותו מן השמים ונתעורר מזה, אזי נחשב לו התעוררות זו כאילו נתעורר מעצמו, ומשפיעים לו מלעילא שפע אלקי לסייע לו בעבודתו ית"ש.

ובזה מתרץ קושיית הבעל שם טוב זי"ע הנזכר, על מה שאמרו (אבות פ"ו, מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה וכו', ולכאורה, כיון שאין האדם שומע אותם, א"כ למה מכריזין זאת מלמעלה. ותירץ הבעש"ט דהרהורי תשובה שבא בלב האדם מזמן לזמן הוא מכח בת קול הזה, וכנ"ל. אך עכ"פ קשה, למה אין שומעים הקולות גופא להתעורר על ידי זה לתשובה, ולמה באה ההתעוררות במחשבה דוקא. אולם להנ"ל ניחא, משום דבאמת העיקר הוא שההתעוררות תבוא מאתנו מלמטה, ולכן לא באה ההתעוררות מלמעלה

כריך האדם ליתן יראה זו לנגד עיניו תמיד, להיות יראתו על פניו לצלתי תחטאו.

וזה יש להעמיס זכוונת הכתוב, תמים תהי' עם ד' אלקיך, כי תיזת "תמים" אפשר לפרשו מותאס ומכוון, כלשון הכתוב אלל הקרשים (שמות כו, כד) ויחדיו יהיו תמים, פי' שיהיו הקרשים מותאמים ומכוונים זה לזה, וכמו שתרגם אונקלס שם, וכחדא יהון מכוונין. וזהו כוונת הפסוק, תמים תהי' עם ד' אלקיך, שרצונו ית"ש שיהיו בני ישראל שוים ומותאמים לו כזיכול. וזהו התרגום לפרש כוונת הכתוב, באיזה ענין נוה איתנו השי"ת שנהיו שוים ומותאמים אליו כזיכול, ע"ז אמר, שלבוין תהוון בדחלתא דהוי"ה אלקבון, ר"ל שצריך האדם להשלים עצמו צמדת היראה, שיהי' שוה ליראתו של הקב"ה, וכמו שאמר הבעל שם טוב זי"ע עה"פ מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אס ליראה "את" ד' אלקיך, היינו שהקב"ה שואל ומבקש מזני ישראל שיתצוננו היטב צמעשיהם, עד שירגישו צעם מרירת החטא, וזה יהי' עיקר יראתם, פן יכשלו צעוונות ויטנפו נשמותיהם, דוגמת יראתו של הקב"ה, שאינו

מתיירא בשביל העונש, אלא מן עצם החטא וכנ"ל.

ויש למנוא סעד וסמך למה שאמרנו, צדצרי דוד המלך ע"ה צתהלים (י"ח, כד) ואהי תמים עמו ואשתמר מעוני, ופירש התרגום, והויתי שלים בדחלתי' והויתי נשיר נפשי מחוביין. ולהנ"ל אחי שפיר, שאמר דוד המלך, על ידי שיהי' תמים עמו, היינו שיהי' שוה ומותאס עם הקב"ה צמדת היראה כמ"ש התרגום, והויתי שלים בדחלתי', שלא אחיירא מהעונשים והיסקורים הצאים עלי בשביל החטאים, רק על עצם החטא הגורם מסך המצדיל ציני לצין אצו שבשמים, ותהי' יראתו כזיכול על פני תמיד, עי"ז ממילא אשתמר מעוני, שלא אצוא לידי עצירה ועון כלל, כי מרוב פחד ויראה אצרת מן העצירה עצמה כמו מגחלת אש.

הנה צימים הללו שאנו עומדים בהם, ימי חודש אלול, ראוי ונכון לכל אחד ואחד להתצונן היטב בכל מעשיו, להרגיש מרירת החטאים והעוונות, שהם גורמים שיתרחק האדם מקדושתו ית"ש, ועל ידם נעשה מחיצת צרול המפסקת צינו לצין אצו שבשמים. וזה יהי' עיקר יראתו תמיד, ואז ממילא

ישתמר מעונות וחטאים, ויוכל להתקרב ולהתדבק אל השי"ת באהבה וצדק. וצדקו. וצדקו זה אשר מקוגל לכך, כמו שרמזו דורשי רשומות, דמינת אלול"ל הוא ר"ת א"ני ל'דודי

ו'דודי ל'י (שיר השירים ו, ג). כן יעורנו ד' אלקינו על דבר כבוד שמו, שזכה לעשות תשובה שלימה לפניו ית"ש, עדי נזכה לקבל פני משיח נדקנו צב"א.

* * *

שיעור בספה"ק דברי חיים ע"י ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א שבת קודש פרשת שופטים שנת תשס"ה לפ"ק

ספה"ק דברי חיים

ח"א עמ' רסב: לפרשת שופטים

שופטים [א] ושופטים תתן לך בכל שערך, היינו [ב] לכל חד מה דמשער בלבו (זה"ק וירא קג): מאיזה שורש נשמה, וידע צנפשו מה הוא, כמאמר חז"ל (נרכות סא): יודע אדם צנפשו. ולזה מזהיר הכתוב [ג] שופטים תתן בכל שערך, היינו בכל ענין, אפילו שמשער צנפשו שחטא הרבה, עם כל זה יוכל למנות שופטים ולהפוך היצר הרע לטוב, כדוע [ד] שזה עיקר המשונה להפוך חשוכא לנהורא ויעשה מיצר הרע יצר טוב. אך מהיכן יצא לזה, וזה מודיע הכתוב, אשר ד' נותן לך, היינו שמהרצון העליון שנתעורר לכל אדם בכל יום, מזה

הרצון יוכל לעשות תשובה. וכאשר שמעתי ממורי הקדוש זללה"ה, דמה שלפעמים צא לאדם איזה תוהא בלבו, ואומרים העולם שאיזה מרה שחורה צא לו, [ה] ויש מפכתין זה צמסקה או באיזה דבר, וצאמת זה הוא מהתעוררות של מעלה על ידי כרוז בכל יום שצו צנים שוצים שיוצא בכל יום (זה"ק נשא קכו), וכל אדם מיישראל נחפעל מזה באיזה התעוררות צנפשו, ולכן אמר ז"ל, שבצוא לאדם איזה תוהא וכעין פחד, ידע שהוא התעוררות תשובה, ולכן יעשה תשובה, עד כאן דברי פי חכם ז"ל. וכעין זה הזהיר הכתוב [ו] שיעשה תשובה וימנה שופטים טובים לעלמו, על ידי התעוררות דלעילא שהשם נותן לו.

*

וכמו כן הקב"ה חותר תחירה לכל אחד מישראל מתחת כסא כבודו, להשפיע עליו כח ותשובה, ובפרט בימי חודש אלול, שהם ימי רחמים ורצון, ומתגלה אז הי"ג מדות של רחמים בידוע, וכמרומו בתיבת "אלול", שהיא בגימט' במספר קטן י"ג, בימים הללו ענין החתירה מצוי ביותר, ונקל בחינת התשובה יותר מבשאר ימים. וזהו הענין שרמזו בפסוק (שה"ש ו, ג) א"ני ל'דודי ו'דודי ל'י, שהוא ר"ת אלול"ל, ר"ל מה שאני שב לדודי, הוא השי"ת, הוא ע"י שדודי לי, היינו על ידי החתירה שחתר מתחת כסא כבודו ית"ש.

ובזה מבאר כוונת הכתוב בפרשתנו (דברים כ, א) כי תצא למלחמה על אויביך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ד' אלקיך המעלך מארץ מצרים. והכוונה בזה, דהנה אמרו ז"ל (סוטה מט): אויבי איש אנשי ביתו, ור"ל הקליפות שנתהוו ממעשיו הרעים של האדם הם אויביו, וז"ש הכתוב, כי תצא למלחמה על אויביך וראית סוס ורכב עם רב ממך, שתראה עם רב, הם הקליפות, שנפעלו ממך, על ידי העונות, ותרצה לשוב אל ד' בתשובה שלימה, לא תירא מהם, ר"ל שלא תירא שאין בידך לעשות תשובה, מאחר שאתה במדרגה נמוכה כל כך, כי ד' ד' אלקיך המעלך מארץ מצרים, והרי גם בהיות בני ישראל בארץ מצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, וכמעט

שלא הי' להם תקנה ח"ו, ועכ"ז ע"י החתירה שחתר השי"ת מתחת כסא כבודו בהתגלות מדותיו, הי' ביכולתם לשוב לפניו בתשובה, כמו כן אתה, מאין בא לך הרהורי תשובה הללו, ודאי הוא מענין החתירה כנ"ל, וזה גופא תסייע לך לשוב בתשובה שלימה, עכתודה"ק.

ודברים נפלאים בענין זה כתובים עלי ספר הק' אך פרי תבואה להרה"ק מוהר"ר צבי הירש מליסקא זצ"ל [הי' מסתופף בצלו של ב"ק מרן זקני הרה"ק מצאנו וצללה"ה, והוא נסתלק בחייו של הרה"ק מצאנו זצ"ל, ובהסכמת ב"ק מרן זקני מצאנו ז"ע לספרו הק' הנ"ל, כותב בתוך הדברים בזה"ל, מעת הלקח ארון אלקים, מאור נעמו להכי וערכים עלי דבריו הקדושים, צבי וחמיד ורנינו להלהיב הנפשות ולבות ישראל, אשר שמעו וראו את הוד קדושתו וכו', עכ"ל], בפרשת ויקרא, לבאר ענין הא' זעירא בתיבת ויקרא, דהנה ידוע שבכל ענין התעוררות שבא על האדם מלמעלה, צריך להיות מקודם התעוררות מלמטה, ע"ד שאמרו ז"ל (יומא לח): בא לטהר מסייעין אותו, ר"ל דוקא אם הוא בא מרצונו הטוב להטהר, אז מסייעין אותו מן השמים, מאחר שהי' אתעוררת דלתתא.

אמנם מבואר בספרים הקדושים, דמכל מקום יש התעוררות הבא מלמעלה, קודם שנתעורר האדם מעצמו מלמטה, אלא שאינו בא בגלוי

אפילו מי שחטא הרבה ונקרא רשע ח"ו, עכ"ז יוכל להתעורר לתשובה, ולשנות את רצונו ומעשיו לגמרי, ע"י הכרוזים היוצאים בכל יום מהר חורב, ומעוררים את האדם לתשובה.

ובספה"ק תשואות חן (בפרשתנו) מביא דברי הבעש"ט הנ"ל, וזהו תמצית דבריו הק', כי נודע דיש חמשים שערי בינה, ונ' שערים הללו הם נ' שערי תשובה, כי התשובה נקראת בינה, כמאה"כ (ישעי' ו, י) ולבכו יבין ושב ורפא לו. והענין הוא, דיש מ"ט שערים שעל ידם יכול האדם לשוב אל ד' בתשובה שלימה ולהתקרב אליו ית"ש, והם מ"ט אופנים ומדות שע"י שיתעורר האדם מעצמו ויתאמץ להתנהג בהם, יוכל להתדבק אל ד', [אמנם האדם מצד עצמו צריך להתחיל בפעולה]. ובנוסף לזה יש שער הנ', והוא מוכלל בכל השערים, והיינו שאין הקב"ה ממתין שיתעורר האדם בא' מן המ"ט אופנים הללו להתקרב אל ד', אלא הקב"ה בעצמו מעורר את האדם באתערותא דלעילא, וקורא מן השמים אל האדם, [ומן הכסא הכבוד מעוררים נשמתו וקוראים אליו באהבה לשוב בתשובה], והוא הוא ענין החתירה שחותר הקב"ה מתחת כסא הכבוד לקרב את האדם לתשובה.

וביאור ענין החתירה היא, דהנה כשיש לאדם חטאים ועונות ח"ו, נעשה

מסך המבדיל בינו ובין אביו שבשמים, וע"ד הכתוב (ישעי' נט, ב) כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם וגו'. והמסך המבדיל גורם ח"ו השכחה, ששוכח האדם לשוב לפניו ית"ש. על כן הקב"ה חותר חתירה מתחת כסא כבודו, כדי להזכיר את האדם לשוב על חטאיו, שהרי אין שכחה לפני כסא כבודו. ועל ידי זה באים אל האדם הרהורי תשובה בכל יום, והחכם עיניו בראשו לפקח אז על עניניו, ולשוב לפניו ית"ש בתשובה שלימה ובתוספות מרובה על העיקר, אבל הכסיל שונה באולתו ומפכה את מכאוב לבו בספורי דברים כמלים או כשתיית יין, וע"ד שאמר הבעש"ט ז"ע לגבי הבת קול והכרוזים כנ"ל.

וזהו הכוונה שזכר בתורה חמשים פעמים ענין יציאת מצרים, כנודע מזוה"ק וספרי קודש, להורות לאדם שאל יתפתה בדברי היצר הרע הרוצה להכשילו ח"ו באומרו שכבר חטא כל כך, ופגם בנשמתו הרבה, עד שאין עוד תרופה למכתו, שהרי דבריו דחויים לגמרי, כי גם כשהיו בני ישראל במצרים היו משוקעים בטומאת מצרים, וכמעט שנפלו בשער הנ' של טומאה, והיו בדיוטא התחתונה ממש, ועכ"ז נגלה עליהם כבוד ד', וחתר חתירה מתחת כסא כבודו, ונתן בהם כח לשוב בתשובה שלימה, ולהתקרב אל הקדושה.

[א] שופטים וטוטרס תמן לך צכל
שעריך וכו'.

כדי להבין המשך דברי קדשו של כ"ק מרן אא"ו מצאנו ז"ע כאן, נקדים תמצית דבריו הקדושים בדברי חיים במאמר הלז. הנה אמרו חכמז"ל בגמרא (ברכות סא:): צדיקים יצר טוב שופמן, רשעים יצר הרע שופמן, בינונים זה וזה שופמן.

ויש לבאר הכוונה, כי כל אדם בעצמו יש לו כח השופט, והיינו כח המבחין שבאדם שמשער ואומד בכל תנועה ותנועה אם יעשנה או לא, ואין אדם מניע אפילו אצבע קטנה עד שמכריע בדעתו כי זהו הדבר הראוי לעשות עכשיו, וכן מצינו להדיא בדברי חז"ל (עי' חולין נא. דמעיקרא אמדה נפשה וכו'), שאפילו בעל חי שאינו מדבר יש בכוחו כח האומד והשופט, שמשער בנפשו בכל דבר אם לעשות דבר זה או לא. ואף שאין האדם מרגיש בזה, ואינו שם על לב לשפוט לעצמו בכל זיו כל שהוא אם לעשותו או לא, זהו מפני שבמשך הזמן הוא מתרגל לעשות כן במהירות מאוד, אבל בודאי האמת כן שבכל פסיעה ופסיעה עובר במחשבתו נטיות וסיבות שונות לכאן ולכאן, עד שמחליט ומכריע איך להתנהג [וכמו שרואים להדיא בתינוק קטן שמתחיל לילך ברגליו, שטרם כל פסיעה ופסיעה שופט ואומד בדעתו אם ילך ולאן ילך וכדו'].

ולזה אמרו, צדיקים יצר טוב שופטן, כלומר, כח השופט והמכריע בהצדיק, הוא מבחי' היצר טוב, דמאחר שהוא דבוק אל הקדושה בדביקות גמור, ומורגל בו, על כן כשאומד בדעתו על איזה דבר אם לעשותו או לא, הוא בודאי מכריע לטובה, כי כח השופט שבו מושכו לקדושה. אולם הרשע הוא בהיפוך, שהיצר הרע שופטו, דהיינו כל דמיונותיו והבחנותיו הם בדרך לא טוב, והוא מחמת שמורגל ברע כל כך, עד שדבק בו הרע כדרך הטבע, לזה אמרו, רשעים יצר הרע שופטן, ר"ל כח השופט שבהם הוא כח הרע והתאוה. והבינוני הוא בממוצע, שיש בחומריותו כח המושכו לדרך התאוה, ויש לו ג"כ כח בנפשו המושכו אל הקדושה. וזה שאמרו, בינונים זה וזה שופטן.

והנה הרשע אשר מורגל בהרע כל כך עד שנעשה לו כטבע, ויצר הרע שופטו כנ"ל, באמת קשה לו מאוד להפוך את דרכו לדרך הטוב, שהרי השופט שלו הוא היצר הרע שמושכו לרע, ואינו מניחו לשנות את דרכו לטוב. אך מ"מ כבר אמרו ז"ל (אבות פ"ד, מ"ג) אין לך אדם שאין לו שעה, שכל אחד מישראל יוכל להתעורר לתשובה ותיקון המעשים בעת רצון, ואז יוכל להפוך דרכו לגמרי לדרך הישר והטוב, כי הרצון מהפך הכל,

דברי

שופטים

ואין לך דבר העומד בפני הרצון לתשובה כנודע.

אשר על כן, בימי חודש אלול, ובפרט בשבתות של חודש אלול, כי השבת הוא זמן תשובה כנודע, מסוגל כל אחד מישראל להתעורר בתשובה שלימה, ואף מי שכבר נדבק בו הרע, והוא בבחינת יצר הרע שופטו ח"ו, עכ"ז הרי בעת רצון יוכל לשנות את טעמו לגמרי כנ"ל, ונודע כי ימי חודש אלול הם ימי הרצון, שאז מתעורר הרצון והחשק בלב האדם, על כן הזמן גרמא לכל אחד ואחד מישראל, באיזה מצב שהוא, להפך את דרכיו לטובה, עכתו"ד כ"ק מרן אא"ו מצאנו זצ"ל.

ובספה"ק ערבי נחל (בכמה מקומות בפ' אמור) בא בארוכה לבאר גודל מעלת ימי חודש אלול. ומביא שם מה שכתוב בזוהר חדש (ריש פ' כי תצא) עה"פ (דברים כא, י) כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ד' אלקיך בידך ונו, דקאי על מלחמת האדם עם היצר הרע, שהכתוב מבטיחך שתנצח את היצר הרע, ועל ידי מה, ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים, דא ירחא דאלול, שאז הוא עת רצון זמן מסוגל לתשובה.

וכתב הערבי נחל, כי השטן גם כן יודע מזה, שימים הללו הם ימי רחמים ורצון ויוכל האדם להתקרב אל השי"ת ולנצח את יצרו, על כן הוא מתחכם והולך בחודש אלול לפתות לבות בני אדם יותר מכל השנה, ומציע לו לאדם

חיים

איזה עסק ומשא ומתן שירוויח מזה הרבה, ויהי טרוד בפרנסתו, ולא יוכל לשים לב להיות עוסק בתשובה כראוי. על כן צריך האדם להתאמץ ביתר כח ועוז להתגבר על יצרו, ולעשות הכנה דרבה לקראת ימים הנוראים הבאים לקראתנו לשלום, יעו"ש בנועם דבריו הק'.

ובענין זה כתב בספה"ק תשואות חן (בפרשתנו) לפרש מה שנאמר (מיכה ז, יח) ועובר על פשע, ר"ל כשרוצה השי"ת להזכיר לאדם שיעשה תשובה, ובפרט בחודש אלול, אשר אז ממציא הקב"ה את עצמו כביכול להאדם, בבחי' דרשו ד' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, אז הקב"ה כביכול עובר דרך העברה לפני עושה הפשע, ועי"ז מזכירו לשוב לפניו, וכמו שעושה האדם כשרוצה להזכירו על איזה ענין שדיבר עמו מקודם, והוא במקום שרבים מצויים, אז עובר לפניו כדי שיזכור בו. וזה שאמר, ועובר על פשע, והבן.

[ב] לכל חד מה דמשער זלזו (וזה"ק

וילא קא:).

בזוהר הקדוש שם דרשו עה"פ (משלי לא, כג) נודע בשערים בעלה, דא קוב"ה, דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלבי, כל חד כמה דיכיל לאדבקא ברוחא דחכמתא, ולפום מה דמשער בלבי, הכי אתידע בלבי. והיינו דמה שכתוב נודע בשערים

דברי

שופטים

בעלה, וקאי על הקב"ה, לכאורה איך שייך לומר נודע, וכי אפשר להכיר ולידע גדולתו ית"ש, והכל כל ברואי מעלה ומטה אי אפשר להם להשיג אפס קצהו מרוב קדושתו, והוא נסתר ונעלם מעין כל. אלא הכוונה, דלפי מה שיקדש עצמו ויכוון ויטהר לבבו, כך מתגלה הקב"ה אצלו בלבו.

[ג] שופטים מתן זכל שערין, היינו זכל ענין, אפילו שמשער זנפשו שחטא הרעה, עס כל זה יוכל למנות שופטים ולהפוך היצר הרע לטוב.

ר"ל, שכל אדם יכול למנות לו שופטים אחרים, היינו לשנות כח השופט והאומד שבקרבו, ולהכריע כל מעשיו לדרך הטובה, כאמור למעלה, ואפילו מי שהוא במדריגה נמוכה מאוד בעבודת השי"ת רח"ל, עכ"ז כשמגיעים זמני הרצון, כגון ימי חודש אלול, אז מסוגל מאוד לכל אחד ואחד, אפילו מי שהוא בבחינת יצר הרע שופטו, לשנות את טבעו להיות בבחי' יצר טוב שופטו, שיכריע בכל מחשבותיו לטובה.

וד"ש שופטים ושופרים תתן לך בכל שעריך, היינו כל חד וחד לפום מה דמשער בלבבו, אפילו כשמשער בנפשו שחטא הרבה ואי אפשר לו להטיב דרכו, עכ"ז בזמנים הללו יכול להתקרב אל השי"ת, וכנ"ל. ומוסיף הכתוב, אשר ד' אלקיך נותן לך, שמהרצון וההתעוררות אשר השי"ת שולח לאדם

חיים

בכל יום, והיינו ע"י הכרוזים שיוצאים בכל יום מהר חורב לאמר, שובו בנים שובכים, מזה הכח ימנה שופט טוב לעצמו ויעשה תשובה בשלימות, ובפרט בחודש אלול שהכרוזים באים מן השמים בכח גדול מאוד.

והנה ענין הכרוזים שמביא כ"ק רביה"ק מצאנו זי"ע כאן בשם רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע, באמת כבר מבואר ענין זה בספרי הקדמונים (עי' בס' של"ה הקדוש במס' יומא עמוד התשובה בשם ספר החרדים). וכך מובא כמ"פ בספה"ק תולדות יעקב יוסף (עי' פ' ויקרא אות ב, פ' ראה אות א') בשם מרן הבעל שם טוב זי"ע, על מאמרם ז"ל (אבות פ"ו, מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה וכו', ולכאורה קשה דממה נפשך, אם אי אפשר שישמע שום אדם כרוז הזה, אם כן למה יוצאת הבת קול כלל, ואם אפשר שישמע, מאי טעמא לא נשמע.

ותירץ הבעש"ט זי"ע, כי למעלה אין אומר ואין דברים, רק עולם המחשבה, א"כ מה שמגיע לאדם הרהורי תשובה הוא מן הכרוז, ולכן אין לך רשע שאין לו הרהורי תשובה בכל יום מצד אלו הכרוזין, עכדה"ק נוכח הובא בעוד כמה ספרים הקדושים בשם מרן הבעש"ט זי"ע.

ומדבריו למדנו כדברי הרה"ק מצאנו זי"ע הנ"ל, שכל אחד מישראל,